Raadsinformatiebrief

Datum	17 oktober 2023	Zaaknummer	2441216
		Portefeuille	Zorg, volksgezondheid en wonen
			H.J. Compagne
Onderwerp	Uitkomsten ETHOS-telling, update aanpak dakloosheid en stand van zaken transformatie maatschappelijke opvang		

Behandeling in commissie
Niet van toepassing

Kennisnemen van:
Uitkomsten ETHOS-telling, update aanpak dakloosheid en stand van zaken transformatie maatschappelijke opvang.

Aanleiding
Op 5 oktober jl. bent u middels een Raadsinformatiebrief geïnformeerd over de resultaten van het ETHOS-telonderzoek dak- en thuisloosheid. De RIB van 5 oktober geeft een eerste inzicht in de uitkomsten van het ETHOS-onderzoek. In die RIB is aangekondigd dat u nog een Raadsinformatiebrief zal ontvangen. Voorliggende RIB gaat in op hoe we deze uitkomsten gaan gebruiken bij de uitwerking van het regionale Actieplan Aanpak Dakloosheid en u krijgt een update over de genomen stappen in de transformatie van de maatschappelijke opvang.

Kernboodschap
We gaan hieronder eerst nader in op de belangrijkste conclusies van de ETHOS-telling en schetsen daarna de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van de maatschappelijke opvang. We delen hierbij de resultaten van de derde monitor 2023 beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Tenslotte nemen we u mee in het proces naar een regionaal actieplan aanpak dakloosheid.

Uitkomsten ETHOS-telling
Het ETHOS-onderzoek brengt het aantal dak- en thuislozen in de regio Meierij en Bommelerwaard in beeld. Op 5 oktober hebben wij u op de hoogte gesteld van de uitkomsten van deze telling.
Het onderzoek definieert dakloosheid als ‘gebrek aan volwaardige huisvesting’. Met ‘dak- en thuislozen’ worden bedoeld: mensen die in leven in de openbare ruimte, noodopvang of tijdelijke opvang, in niet conventionele woonplekken (zoals caravan of auto), of die tijdelijk verblijven bij een instelling (bij gebrek aan passende vervolghuisvesting), of bij familie, vrienden of derden of mensen met een dreigende huisuitzetting zonder passende vervolghuisvesting. Dit is dus een zeer ruime definitie.

Globaal trekken wij vier conclusies uit het onderzoek:

1. **Dakloosheid komt overal voor**
   Van de ruim 1.000 dak- en thuislozen in onze regio verblijft 57% in ’s-Hertogenbosch en 43% in de regiogemeenten. Het onderzoek bevestigt dus dat dakloosheid niet alleen een stedelijk probleem is, maar in alle gemeenten voorkomt, ook in de kleinere regiogemeenten.

2. **Er zijn grote verschillen tussen dak- en thuisloze personen**
   Het stereotype beeld van ‘de alleenstaande man van middelbare leeftijd met psychische en/of verslavingsproblematiek’ is achterhaald. Zo is ongeveer een derde van de dak- en thuisloze vrouw.

3. **Dak- en thuisloosheid treft veel kinderen en jongeren**
   Van het totaal aantal dak- en thuislozen is 22% kind (0 tot 18 jaar) en 22% jongvolwassen (18 tot 28 jaar). Daarnaast blijken nog ca. 250 kinderen indirect betrokken bij een situatie van dak- en thuisloosheid omdat één van hun ouders dak- of thuisloos is. Bij kinderen zien we dat een relatiebreuk van de ouders het vaakst de aanleiding vormt voor dak- en thuisloosheid. Bij jongvolwassenen is een conflict in de thuissituatie meestal de aanleiding. Zij wonen vanwege de woningnood vaak noodgedwongen steeds langer bij hun ouders, wat kan leiden tot fricties. De cijfers baren ons zorgen, omdat dak- en thuisloosheid grote negatieve effecten hebben op de ontwikkeling van kinderen en jongeren.

4. **Verborgen dakloosheid is een groot probleem**
   Het onderzoek bevestigt ons vermoeden dat verborgen dakloosheid een groot probleem is: de helft van de dak- en thuisloze mensen verkeert in de minder zichtbare situaties van dak- en thuisloosheid. Deze mensen verblijven bij vrienden, familie of derden of in een auto, stacaravan of schuur.

Gevolgen voor het beleid

De uitkomsten van het ETHOS-onderzoek bevestigen onze vermoedens dat de dak- en thuisloosheid veel groter is dan het aantal personen die we in beeld hebben bij de opvang, dat het beslist niet alleen een stedelijk probleem is en dat dak- en thuisloosheid veel kinderen en jongeren treft. Het onderzoek versterkt ons beeld dat we met het eerder ingezette beleid, gericht op het realiseren van meer huisvesting, ondersteuning van mensen met financiële problematiek én de transformatie van de maatschappelijke opvang, op de goede weg zijn.
Zo sluit het gegeven dat ongeveer de helft van de dak- en thuislozen zich in de regiogemeenten bevindt, naadloos aan op onze eerdere beleidskeuze om meer in te zetten op kleinschalige opvang in de regio en het aanbod aan opvangmogelijkheden te vergroten. Mensen willen immers het liefst binnen hun vertrouwde omgeving opgevangen worden. Ook pilots als Onder de pannen, blijken noodzakelijk gezien de grote verborgen dakloosheid en dak- en thuisloosheid onder kinderen en jongvolwassenen. We beoordelen hoe we dit project in 2024 kunnen implementeren binnen de gemeente Meierijstad.

Het percentage kinderen en jongvolwassenen dat dak- of thuisloos is vinden we onacceptabel. We willen meer inzetten op de preventie van dakloosheid bij kinderen en gaan onder andere onderzoeken hoe we de mogelijkheden van tijdelijke huisvesting voor spoedzoekers, waaronder ouders met kinderen, kunnen uitbreiden. We gaan afspraken maken over het ruimhartiger

toepassen van de urgentieregeling, waarbij de belangen van kinderen voorop gesteld worden. Deze afspraken nemen we mee in de ontwikkeling van de nieuwe woonzorgvisie.

Update van de ontwikkelingen in de aanpak van dak- en thuisloosheid (transformatie MO)
Hieronder schetsen we de ontwikkelingen in de aanpak van dak- en thuisloosheid van het afgelopen jaar. De aanpak is gericht op het creëren van een sneller en breder perspectief en herstel voor inwoners die dak- of thuisloos zijn. Hierbij sturen we op drie bewegingen: ‘van opvang naar wonen’, ‘van grootschalig naar kleinschalig’ en van ‘stad naar regio’. Voor diegenen waarvoor zelfstandig wonen (nog) geen optie is, bieden we opvang.

Wat zijn de laatste ontwikkelingen?
Eerst een thuis

- Voor de groep economisch dakloze mensen is in Vught en Den Bosch de pilot Onder de Pannen gestart, er zijn aanmeldingen van potentiële huurders en verhuurders en er is een eerste match gemaakt. Meierijstad beoordeelt hoe we dit kunnen implementeren in 2024.
- Het aantal kleinschalige opvangplekken in de regio wordt uitgebreid. In Boxtel, Zaltbommel en Meierijstad zijn kleinschalige opvanglocaties gerealiseerd. De verwachting is dat ook in Vught en Maasdriel gestart wordt.
- Voor de uitstroom van cliënten BW en MO naar sociale huurwoningen is sinds dit jaar een regionaal dekkend netwerk van urgentieplusregelingen. We bevorderen de uitstroom naar herkomstgemeenten.

Voorziening Langdurig Verblijf
De Raad van State heeft op 28 september jl. een voor de gemeenten gunstige uitspraak gedaan, waarbij het verzoek van omwonenden om een voorlopige voorziening te treffen is afgewezen. Dit betekent dat we door kunnen met de realisatie van de Voorziening Langdurig verblijf (VLV) in Den Dungen. Het grondwerk is inmiddels grotendeels afgerond en ook de cabins zijn geplaatst. We verwachten dat de eerste mensen in januari 2024 opgevangen kunnen worden. Omdat een deel van de doelgroep van de VLV momenteel nog tijdelijk in de dag- en nachtopvang en in de hostels verblijft, zal de druk op deze voorzieningen begin 2024 verder afnemen, omdat men dan in de VLV terecht kan.
De regionale monitor beschermd wonen en maatschappelijke opvang (MO/BW)
In de Regiovisie beschermd wonen en maatschappelijke opvang 2020 en verder is opgenomen dat we periodiek monitoren om te kunnen sturen op de beleidsdoelen. We gebruiken de monitor om de jaarlijkse uitvoeringsplannen voor MO/BW bij te stellen. De derde monitor is onlangs afgerond (zie bijlage). De meting toont onder andere de verschuiving van wonen in grootschalige opvang en inrichtingen naar meer lichte vormen van beschermd wonen en kleinschaliger vormen van opvang. Aandachtspunt blijft het bieden van dagbesteding en mogelijkheden voor participatie aan de samenleving.

Op naar een regionaal actieplan aanpak dakloosheid
We willen het huidig beleid voortzetten en dus samen met de regio Meierij en Bommelerwaard blijven inzetten op de drie bewegingen: ‘van opvang naar wonen’, van ‘grootschalig naar kleinschalig’ en van ‘stad naar regio’. Het aantal beschikbare woningen is hiervoor cruciaal. Mensen hebben uiteindelijk een woning nodig. Om onze woningvoorraad te vergroten zijn in de regionale woondeals inmiddels stevige afspraken gemaakt over het toevoegen van woningen tussen nu en 2030. We willen niet alleen woningen toevoegen, maar ook beter gebruik kunnen maken van bestaande woonruimten. Bijvoorbeeld door woningsplitsing en ‘verkameren’

makkelijker te maken. Daarnaast gaan we extra maatregelen nemen om de dak- en thuisloosheid onder kinderen en jongeren terug te brengen.

Communicatie
De landelijke en regionale verspreiding van de uitkomsten van de ETHOS-telling is via het Kansfonds gegaan (5 oktober).

Participatie
Het ETHOS-telonderzoek is in samenwerking met het Kansfonds en de Hogeschool Utrecht uitgevoerd. Professionals uit 60 organisaties uit de gehele regio hebben bijgedragen aan deze telling. Op het gebied van de aanpak dakloosheid en het te realiseren plan van aanpak, werken we samen binnen de regio Meierij en Bommelerwaard.

Duurzaamheid
Doordat we beter zicht hebben op de problematiek van dak- en thuisloosheid in onze gemeente, kunnen we inwoners die te maken hebben met (dreigende) dak en thuisloosheid beter helpen door de juiste zorg en ondersteuning aan te bieden. Daardoor dragen we bij aan de gezondheid en aan het welzijn van onze gemeenschap en aan een sociaal veilige leefomgeving.

Financiën
De centrumregeling Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang is regionaal gewijzigd, zodat er een tussentijdse uitkering van BW/MO-reservegelden naar de deelnemende gemeenten mogelijk wordt. Deze middelen kunnen gemeentelijk worden ingezet voor investeringen in het sociaal domein, o.a. preventie van dak- en thuisloosheid. We onderzoeken hoe we deze middelen kunnen inzetten om dakloosheid tegen te gaan.

Planning
Gepland is het regionaal actieplan aanpak dakloosheid in de eerste helft van 2024 voor te kunnen leggen.

Bijlage(n)
1. Publieksrapportage uitkomsten ETHOS
2. Rapport Monitor Regiovisie BW en MO

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van de gemeente Meierijstad

De secretaris,	De burgemeester,
drs. M.G.C. Wilms-Wils RA	ir. C.H.C. van Rooij